

Mari Jungstedt

El fals somriure

Traducció de Jordi Boixadós

Columna
Barcelona

Títol original: *Den mörka ängeln*
La primera edició en català d'aquesta obra es va publicar
a Columna l'any 2012

Publicat per acord amb Stilton Literary Agency

Primera edició en aquest segell: octubre del 2013

© Mari Jungstedt, 2008

© de la traducció: Jordi Boixadós, 2012

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.,
labutxaca

Fotocomposició: Víctor Igual

Impressió: Liberdúplex

DIPÒSIT LEGAL: B. 21.015-2013

ISBN: 978-84-9930-741-1

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de
l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les
sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro
(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta
obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

Estava preciosa, allà dreta. Duia un vestit blanc ben arrapat al voltant de l'estreta cintura i els cabells recollits en un monyo. Tenia el cap inclinat a una banda i somreia al fotògraf amb molta classe. Flirtejava amb la càmera, com solia fer. Sempre ben vestida. De vegades es lligava els cabells al darrere amb una cinta. I després hi havia aquell somriure enlluernador, tan seu, que mostrava tant si era davant dels fogons cuinant salsitxes de Falun com si collia pomes al camp o acompanyava els nens amb el cotxe. Pura façana. Tan fràgil com el vidre del marc de la fotografia. La va agafar i la va estavellar contra la paret.

Els trossets de vidre es van escampar per l'habitació. Allò era la seva vida.

Les persianes abaixades amaguen el sol de primavera. Silenci a l'habitació. Ben lluny se sent el so de la porta d'un cotxe en tancar-se, gossos que borden. Sirenes. La conversa esmorteïda de gent que passa, una riallada ocasional. Sorolls del carrer, sorolls de la vida. No ens hi lliga res. La meva història està gravada en el rostre d'aquesta persona que tinc asseguda al davant. Com si les arrugues s'haguessin fet més profundes i els ulls s'haguessin omplert de compassió. Cap dels dos no diu res.

He tornat a descriure un record de la infantesa. De fet, res d'extraordinari, gens ni mica. Només un fragment de la meva vida diària. I, tanmateix, duc la imatge clavada a la ment com el tall d'una navalla, tot i que han passat vint-i-cinc anys.

Tenia set anys quan vaig decidir portar l'esmorzar al llit a la mare per fer-li una sorpresa. Se'm va acudir tot just llevar-me, quan em vaig adonar que els altres dormien. M'entusiasmava la idea. La mare tornaria a ser feliç. El dia abans havia estat molt trista, asseguda tanta estona al

sofà, plorant. Semblava que no hagués de parar mai. Jo no sabia per què estava tan trista. Li passava sovint, a la mare. Plorava i fumava, fumava i plorava. Després es passava el vespre parlant per telèfon, i en acabat havíem d'anar a dormir. Jo no podia fer-hi res, i els meus germans i germanes tampoc. Tothom estava trist. Ara, però, tenia un pla: li duria l'esmorzar al llit.

Em vaig aixecar adelerat i me'n vaig anar al lavabo sense fer soroll. No volia que es despertés ningú. Volia fer-ho sense l'ajuda dels meus germans. Volia que em donés les gràcies a mi, que m'abracés a mi. Se li il·luminaria la cara de felicitat quan em veiés entrar a l'habitació amb la safata. I aleshores tot tornaria a anar bé.

Vaig baixar les escales amb molta cura. Recordo com m'encongia cada cop que sentia cruixir un graó. Em feia por despertar-la. Un cop a la cuina, vaig agafar un bol i una cullera, però la capsa de cereals era al rebost, en un prestatge que quedava molt amunt. No hi arribava. Vaig anar a buscar una cadira. Pesava molt. La vaig arrossegar amb penes i treballs pel corredor estret fins al rebost. M'hi vaig enfil·lar i vaig estirar la mà per agafar la capsa. Després, amb l'orgull d'haver-me'n sortit, vaig omplir el bol i vaig afegir-hi la llet que calia per cobrir tot just els cereals. La mare era molt maniàtica amb aquella mena de coses. Se n'havia de posar la que calia. Ni massa ni massa poca. I el sucre, què? Tenia costum de prendre'n amb els cereals. Però on era? Allà, darrere de la civada per a les farinetes. Molt bé. Vaig agafar el que em semblava que era la quantitat adequada de sucre, amb cura de no omplir la cullera sencera. La mare sempre es queixava si els cereals eren massa dolços; l'hi havia sentit dir un munt de vegades.

Què em deixava? Ai, sí, dues llesques de pa. Vaig mirar al calaix. Hi havia una barra. «Forn de pa Skogholm»,

deia l'embolcall. Sabia llegir, me n'havien ensenyat els meus germans. Després vaig trobar el ganivet del pa en un altre calaix, però aleshores va arribar el més difícil: tallar les dues llesques. Pensava que me'n sortiria, però si les llesques em quedaven massa gruixudes la mare no es menjaria tot aquell pa. Ja era gran, ella, i els grans no havien d'obeir les mateixes regles que els petits. El problema era que odiava les llesques massa gruixudes. Havien de ser primes. Vaig començar a tallar, però el ganivet se'm posava de gairell i la llesca em va quedar torta. Gruixuda per la part de dalt i prima per la part de baix. Vaig observar aquella primera llesca amb deteniment, arrufant les celles. No estava gaire bé. No gosava llençar-la a les escombraries, perquè la mare s'empiparia de valent. Sabia que s'empiparia. Sempre es queixava del preu de les coses. El formatge era tan car que els meus germans i jo només ens en podíem posar un tros als entrepans, mentre que la mare se n'hi posava dos. I si, de tant en tant, se m'acudia demanar un segon got de llet, em mirava sempre tan disgustada que no ho tornava a demanar. Tenia la llesca a la mà.

Què n'havia de fer? Aquell tros de pa no era el que necessitava. Tots els meus esforços per fer-li l'esmorzar se n'anirien en orris per culpa de les dimensions de la llesca, que farien enfadar la mare. N'hi hauria hagut prou que el tros de pa hagués tingut el gruix adequat perquè tot anés bé. Ara no podria veure-li la mirada d'absoluta felicitat que tant desitjava. En comptes d'allò, arrufaria les celles, o els llavis, de disgust. Tot per culpa d'aquella maleïda llesca de pa.

Vaig fer un cop d'ull al corredor i vaig parar l'orella per si sentia res. Tot estava tranquil, tothom dormia. Em vaig ficar el tros de pa a la boca a corre-cuita per desfer-

me'n. Després vaig tornar-ho a provar i me'n vaig sortir millor. La mantega era dura i no la podia estendre uniformement. Vaig tapar amb formatge els bonys que formava. Aleshores se'm va acudir una cosa. I si hi ficava tres trossos de formatge en comptes dels dos que solia menjar-se? Es posaria més contenta? Però quan vaig veure els tres trossos l'un damunt de l'altre a sobre del pa, em van tornar a entrar els dubtes. Semblava massa. I si s'enfadava perquè jo malgastava? No vaig gosar córrer aquell risc, de manera que també em vaig menjar el tros de formatge que sobrava. Aleshores vaig contemplar la meua obra. Ja estava gairebé llesta.

Vaig trobar una safata i un platet en un armari. A la mare no li agradava gens posar els entrepans directament damunt de la taula. Després que ho vaig haver posat tot a la safata, em vaig adonar que faltava alguna cosa.

És clar... que idiota! El cafè. No havia d'oblidar el cafè. Allò era el més important de tot. La primera cosa que feia sempre la mare en llevar-se era prendre cafè, si no, no se sentia humana, deia. I un tovalló de paper! Necessitava alguna cosa per eixugar-se la boca. Sempre s'enrabiava si no trobava el rotlle de paper de cuina damunt de la taula. Vaig anar al racó on esmorzàvem i en vaig arrencar un tros. Es notava que l'havia estripat. Hi vaig tornar i vaig aconseguir agafar-ne un de sencer. Del primer en vaig fer una bola i la vaig llençar a les escombraries. Ara tocava el cafè. Tornava a tenir dubtes. Com es feia, exactament? M'havia fixat que el preparava a la vitroceràmica. Després el ficava en un termos. El nostre era de plàstic vermell i tenia el broc i la tapa negres. Necessitava aigua i cafè molt, que estava guardat en un pot metàl·lic al rebost. Vaig agafar el pot, però aleshores la pregunta era com ficar aquella pols al termos. A més,

s'havia de fer bullir. Vaig fer mitja volta per mirar els fogons. Vaig recordar que la mare feia girar les manetes per encendre'ls. Allò era tot el que sabia. Em vaig parar a pensar. Era l'únic que faltava i ho havia d'aconseguir sense ajuda. Aleshores la mare es podria prendre l'esmorzar. I seria feliç una altra vegada. Vaig girar una de les manetes fins al número sis. Pensava que el número més alt seria el que faria més escalfor. Vaig esperar un moment i després vaig posar les mans damunt dels fogons. El que em quedava més a la vora s'estava escalfant. Visca! Quin entusiasme, ara que era tan a prop d'aconseguir l'objectiu. Vaig agafar el termos i en vaig treure el tap. Vaig haver d'enfilar-me un altre cop a la cadira per arribar-hi, i el vaig omplir d'aigua fins a la meitat. Semblava prou. Vaig afegir unes quantes cullerades de cafè a l'aigua. Ara només em quedava posar-ho a escalfar. Amb orgull pel meu enginy, vaig col·locar el termos damunt del cremador calent. Aleshores vaig sentir que algú entrava al lavabo, al pis de dalt. Renoi. Esperava que no fos la mare.

En aquell moment va començar a sortir fum dels fogons. Feia molta pudor. Devia haver fet alguna cosa malament. Al cap d'un segon, la mare va baixar corrents les escales. Se'm va aturar el cor.

—Què coi fas? —va rugir, mentre treia el termos del damunt de la vitroceràmica—. Que has perdut el seny o què? Vols cremar la casa sencera?

Un fum espès omplia la cuina, que era molt estreta. La mare estava rabiosa. Li podia veure els ulls plens d'ira a través d'aquella boirina. Cridava i xisclava. Al seu darrere, els meus germans van entrar a la cuina. La meva germana es va posar a gemegar.

—Només volia... —vaig mirar de dir, però el llavi inferior se'm va posar a tremolar. El terror em paralizzava.

—Fora —va xisclar—. Fot el camp ara mateix, idiota! —M'amenaçava amb la mà mentre aguantava el termos amb l'altra—. T'has carregat el coi de termos! Tens idea de quant costa? Ara n'hauré de comprar un de nou. I no el puc pagar!

Va alçar la veu fins que es va convertir en un esgarip, i aleshores es va posar a sanglotar. L'espant em superava, vaig pujar les escales corrent fins a la meva habitació i vaig tancar la porta rere meu. Hauria volgut poder-la tancar amb pany i clau. Hauria volgut arrencar a córrer i no tornar mai més. Em vaig arraulir sota les flassades, tremolant com un animal espantat.

Em vaig passar hores allà, sense aixecar-me. La mare no va venir.

I el meu buit interior es va fer més gran.

L a inauguració del nou centre de convencions de Visby havia de ser, sens dubte, un dels moments àlgids de l'any. El centre posaria Gotland al mapa dels llocs on se celebraven convencions i ajudaria a fer que anés gent a l'illa durant tot l'any, i no només els turistes d'estiu que buscaven el sol. Els invitats es van afixar a arribar a l'entrada principal, encorbant les espatlles per protegir-se del vent capriciós de l'abril. Els membres de la banda de Visby tocaven, amb coratge, enmig de les ràfegues, que els feien ondular els cabells i voleiar les corbates com si fossin pancartes.

El vent, a més, dificultava la tasca dels fotògrafs, que miraven de fer-se un lloc, a empentes, vora la catifa vermella.

No hi faltava ningú de la premsa local. Fins i tot hi havien anat un parell de paparazzis de diaris sensacionalistes d'Estocolm, enviats des del continent per cobrir l'esdeveniment.

L'edifici brillava al sol del capvespre. Magníficament modern, estava fet de vidre i ciment i situat en un lloc cèntric, just a l'exterior de la muralla circular, prop del

parc verdejant anomenat Almedalen, a quatre passes del mar. Innecessàriament ostentós, segons algunes persones. Un projecte amb visió de futur que beneficiaria tot Gotland, deien altres.

La majoria dels rostres dels assistents eren de gent coneguda pels residents de l'illa. Polítics locals, homes i dones de negocis, el governador del comtat i el bisbe, l'elit cultural i també alguns estiuejants il·lustres que havien arribat des del continent per participar en les celebracions. El nombre de gent famosa i peixos grossos que compraven casa a Gotland no parava de créixer any rere any.

L'amfitrió de la recepció, l'organitzador d'actes Viktor Algård, estava dret al vestíbul del centre de convencions. Formava part del grup de tres persones que donaven la benvinguda als convidats. Els altres dos eren la governadora i el president del consell del comtat. No deixava de sentir-se el so de la gent que es feia un petó a cada galta i s'adreçava paraules de cortesia.

El vestíbul es va omplir ben de pressa de persones i del murmuri de les converses. El sostre feia almenys deu metres d'alt, i la decoració era d'estil autòcton genuí, amb colors pastel. Tot de cambreres joves es movien amb destresa entre la gent reunida i oferien entremesos i Moët & Chandon ben fresc. Hi havia lliris blancs disposats meticulosament dins de gerros de vidre, i damunt de les taules de còctel escampades pel vestíbul hi lluien espelmes enceses. La vista més enllà dels grans finestrals era magnífica: Visby en tota la seva esplendor. Almedalen amb els seus prats verds, l'estany amb els ànecs i el murmuri de la seva font. La muralla circular, en part coberta d'heura, que encerclava un grup desordenat d'edificis medievals. Les ruïnes de les esglésies de Sankt Drotten i Sankt Lars, del segle XIII, i més amunt, coronant el con-

junt, les tres agulles negres de la catedral, enlairant-se cap al cel. Més enllà, el mar inacabable. El lloc que havien triat per al centre de convencions era perfecte.

Quan ja havien arribat tots els invitats, la governadora del comtat es va enfilem en una tarima que havien col·locat en un costat del vestíbul. Era una dona elegant, cap al final de la maduresa, que duia una faldilla negra llarga fins als peus i una camisa de seda. S'havia tallat els cabells rossos molt a la moda.

—M'agradaria donar la benvinguda a tots els presents —va començar, mentre passejava la mirada pel públic, format per tot de persones ben mudades per a l'ocasió—. És un gran honor per a mi inaugurar, finalment, el nostre nou centre de convencions aquí, a Visby. Hem trigat cinc a anys a fer realitat el projecte i som molts els que hem estat esperant amb delit veure'n el resultat final. I quin resultat!

Va fer un gest de grandiositat per referir-se a l'entorn. Després es va aturar per aconseguir l'efecte dramàtic desitjat, com si volgués que tothom tingués temps d'absorbir de debò l'atmosfera i assaborir la delicadesa de la decoració. El terra, gris fosc, era de pedra calcària de Gotland, extreta a Slite, les parets estaven adornades amb les banderoles de les confraries, i havien decorat el llarg taulell de recepció amb peces de llana d'ovelles de l'illa. Una escala àmplia i ben il·luminada, feta amb fusta de cirerer, duia al primer pis, que estava preparat per ser l'escenari del banquet i el ball posterior.

—És clar que hi ha hagut persones escèptiques —va prosseguir la governadora—. Tothom qui vol canviar les coses ha de fer front a resistències, però crec que la ma-

joria de la gent s'adonarà de fins a quin punt aquest centre de convencions serà un actiu important per a Gotland.

Es va aclarir la gola. S'havia quedat molt curta amb allò que acabava de dir. Hi havia hagut protestes molt sorolloses i concorregudes contra la construcció de l'edifici. Ella mateixa no havia esperat tanta oposició. Des del moment mateix que s'havia fet públic el projecte, no havien deixat d'arribar queixes a l'ajuntament i al consell del comtat. Els diaris locals es feien ressò de l'encès debat. Molta gent temia que els migrants impostos que es recaptaven entre la població de Gotland anirien a parar a un edifici més luxós del que calia en detriment dels serveis socials per als infants i la gent gran. La població de l'illa tenia frescos a la memòria altres plans que havien acabat en fracàs. Els feia angúnia que allò esdevingués un nou Snäck, el projecte de construcció d'un hotel i un conjunt residencial al nord de la ciutat, que se n'havia anat en orris després d'haver costat un dineral al districte. Quan la promotora va fer fallida, el municipi s'havia vist obligat a vendre-ho tot a un empresari local a preu de saldo. Ningú no volia que es repetís un desastre com aquell.

I allò sense comptar amb l'oposició que s'havia generat a causa de l'indret escollit per al centre. La monstruositat s'havia alçat al bell mig d'un dels panorames més apreciats pels gotlandesos, el seu estimat parc Almedalen. Per acabar-ho d'adobar, l'estructura tapava la vista del mar.

Els activistes en favor del medi ambient havien organitzat manifestacions durant tot el temps que havia durat la construcció, i havien format cadenes humanes al voltant de les obres. Aquelles accions havien provocat retards que, al seu torn, havien fet incrementar els costos.

I ara, malgrat tots els inconvenients, l'edifici estava acabat. La governadora estava alleujada per haver dut a terme el projecte.

—En un primer moment, es pot fer difícil comprendre la veritable magnitud del que representarà el centre de convencions, però una cosa és ben certa: és un pas en la direcció correcta per fer créixer Gotland, i va en la línia del positiu desenvolupament que ha experimentat l'illa en aquests darrers anys.

Un murmurí de satisfacció es va elevar entre l'audiència, acompanyat de tot de moviments d'aprovació amb el cap.

—La nostra universitat creix any rere any, i estem aconseguint atreure cada cop més estudiants —va prosseguir—. Els nostres joves ja no han de marxar de l'illa per acabar la formació. Molts professors de prestigi han vingut a viure entre nosaltres i, des del meu punt de vista, els nostres conciutadans tenen al davant un futur brillant. Les empreses mostren fe en el nostre esdevenidor i la indústria del turisme està experimentant una notable millora. L'any passat hi va haver quaranta mil pernoctacions més que l'anterior. Hem de gaudir d'aquest desenvolupament i celebrar la posada en marxa d'aquest nou i important actiu que ajudarà a la promoció de Gotland. Us proposo un brindis pel centre de convencions!

La veu de la governadora es va esquerdar, i els ulls li brillaven. La seva emoció era sincera, sens dubte.

Els congregats van alçar les copes.